

معاضدت قضائی در کشور هند^(۱)

کنگره کمیسیون بین‌المللی حقوقدانان در دهلی جدید اعلام نموده باید غنی و فقیر بطور تساوی دسترسی بعدالت داشته باشند و ملازمتاً باید تشکیلات معاضدت قضائی دایر باشد تا کسانی که حیات یا آزادی یا دارائی یا شهرت آنان معرض تهدید قرار بگیرد و در صدد جبران خسارت باشند یا نباشند معاضدین قضائی بکمک آنان رفته خواه از نظر مشورت قضائی یا از نظر دفاع از حق تحت حمایت قرار گیرند .

در مناطق مختلفه هند اشخاص بی‌پضاعت بدو طریق میتوانند از معاضدت قضائی اعم از امور مشورتی یا دفاع از اتهام یا معافیت از پرداخت هزینه دادگستری بهرمنند شوند :

طریقه اول - تعاون خیرخواهانه

طریقه دوم - تعاون در ظل حمایت دولت

در ممالک متحده امریکا تعاون قضائی نوع اول حکمفرما است و اینکار بوسیله تشکیلات خیرخواهان از قبیل جمعیت معاضدت قضائی تشکیلات خدمات اجتماعی مشاورین دانشکده‌های حقوق و ادارات مشارکت و کلاء انجام میشود .

طبق تصمیم سال ۱۹۲۱ کانون وکلاء دادگستری امریکا تشکیلاتی تعیین گردید که طرز انجام وظیفه اعضاء معاضدت قضائی را تعیین نموده و این سازمان باتفاق کانون وکلا مشترکاً جنبش دستگاه قضائی را در جهت سیر تکاملی بین‌المللی توسعه داده است .

در ممالک متحده پادشاهی معاضدت قضائی ازچندی قبل در اثر توسعه امور مشورتی اشاعه یافته است و طبق قانون ۱۹۳۹ این دستگاه با اعانه دولت اداره میشود .

معاضدت قضائی طبق این قانون که در گذشته و حال جاری است شامل امور مشورتی و امور حقوقی و جزائی است تقریباً در غالب امور حقوقی و جزائی معاضدت پیش‌بینی شده فقط معاضدت در مورد امور ترزیلی موافقت نشده است .

این معاضدت قضائی طبق محاسبه دقیقی بر حسب سرمایه و درآمد شخصی که میخواهد منتفع شود متغیر است در جریان سال ۱۹۵۹ یک سیستم قضائی مورد عمل قرار گرفت و در آن هزینه مشاور قضائی در بودجه دولت تأمین گردید که در موارد خاصه بطور مجانی اعمال شود و هر ساله حق الزحمه و کلاهی تسخیری و هزینه دادگستری از اعاناتی که از طرف اشخاص معاضدت شده تأدیه میشود و یا از محل خساراتی که بابت اشخاص معاضدت شده وصول میگردد در بودجه کشور تأمین میشود این قانون معروف بقانون اجتماع است و اداره این امور بامدیر مشاغل و کلا « Avoués » میباشد .

۱ - ترجمه از مجله شماره ۱۰ ژانویه ۱۹۶۰ کمیسیون بین‌المللی حقوقدانان مطبوعه سوئیس .

معاذت قضائی در کشور هند

درمالکی که سطح زندگی مردم آن خیلی پائین است و منابع اقتصادی مربوطه تکافوی هزینه را ندارد بدون داشتن تشکیلات قضائی برای آنها استفاده از قانون بسیار مشکل و نامیسر است.

برحسب مثال در هند که سطح زندگی آنها خیلی بالا نیست معاضدت قضائی برای آنها بسیار ضروری است این تشکیلات نه فقط برای هند سودمند است بلکه برای تمام مالکی که در چنین شرایطی باشند باید با گسترش این تشکیلات و بذل کوشش از مساعدت و معاضدت قضائی به نیازمندان کمک شود.

از نظر تأمین دفاع متخلفین مستحق مجازات اعدام در قانون اصول محاکمات جزائی هند پیش‌بینی شده است وکیل تسخیری تعیین گردد که در محاکم جنائی یا دیوانعالی تمیز مدافعه شود.

همچنین مقررات مشابهی برای تأمین دفاع وجود دارد وقتی که گفتگو از ابرام حکم محکومیت یا استیناف علیه رأی هیئت منصفه یا استیناف دادستان علیه رأی متهم یا اقداماتی برای تشدید مجازات بشود.

در دادگاههای حقوقی اشخاص بی بضاعت تحت عنوان *Informa pauperis* میتوانند در کلیه مراحل بدوی یا استینافی دادخواست یا شکایت نمایند شکات یادخواهان از تأدیه هزینه دادگستری بخشوده خواهند بود ولی بطور عموم در اکثر استانهای هند مقرراتی برای اعطاء معاضدت قضائی در امور مدنی پیش‌بینی نشده است.

از سال ۱۹۴۵ حکومت مرکزی هند مشغول اصلاح امور معاضدت قضائی است و تا سال ۱۹۴۶ سه دفعه حکومت‌های استانهای هند را برای توسعه و بسط خدمات معاضدت قضائی بمنظور ترفیه حال اشخاص بی بضاعت در امور جزائی و حقوقی دعوت نموده است ولی اکثر حکومتها بواسطه ضیق بنیه مالی نتوانسته‌اند بطور شایسته آنها توسعه دهند.

در ماه مارس ۱۹۴۹ بنا به تصمیم حکام بمبئی و بنگال غربی کمیسیون‌هایی برای مطالعه در این امور تشکیل گردید از جمله حکومت بمبئی کمیسیونی تحت ریاست آقای بهاگواتس « Bhaguats » (قاضی وقت دادگاه عالی بمبئی) تشکیل و موضوع سوابق قضائی را تحت بررسی قرار داده و لزوم آنها ضمن اظهار نظر مفصلی مشروح داشته حکومت حکومت بنگال هم کمیسیونی تحت نظر آقای آرتور هاری *Sir Arthur Trivor Herrus* (رئیس دادگاه عالی سابق کلکته) تشکیل نامبرده هم پس از مطالعه توصیه‌های مفیدی در اطراف لزوم بسط و توسعه تشکیلات معاضدت قضائی داده اما هیچیک از نظرات بالا به نتیجه مطلوبه نرسیده بدون شک باید علت عدم پیشرفت را در مشکلات امور مالی جستجو نمود.

در بعضی از حکومت‌های هند از قبیل حکومت استان بهار امر اکید شده که اجرای معاضدت قضائی در مورد افراد فرقه‌های مذهبی هاریجانها و طوایف دیگر که عدم استطاعت مالی آنها محرز باشد ضروری است و دستور داده شد در موقعیکه این اشخاص دادخواستی

بر توفیق اجرای قانون ۱۹۴۷ معروف بقانون Bihar Privileged Persons Homestead Tenacy « در مورد ضبط زمین و اموال ذراعی دادیاران دادستانها بکمک آنها شتافته و مجاناً در مشاورات قضائی یادرا سور دیگر آنها را معاضدت نمایند.

در استان کرالا « Kerala » آئین نامه ۱۹۵۷ به تشکیلات معاضدت قضائی توسعه زیادی داده و طبق این آئین نامه مفهوم معاضدت قضائی این است که دولت حق الزحمه وکیل را در مورد معاضدت قضائی افراد بدهد و طبق مقررات مربوطه وکیل تعهد انجام هر نوع کمک قضائی را عهده دار است و دولت هم مکلف است حق الزحمه او را پرداخت نماید و کسانی که عایدی ماهیانه آنها از صد روپیه (تقریباً / ۱۱۰۰ ریال) تجاوز نکند تنگدست تلقی شده و مشمول مقررات این آئین نامه میباشند و نیازمندان میتوانند از معاضدت قضائی در دادگاه عالی و دادگاه جنائی و دادگاههای استان و شهرستان و بخش یا دادگاههای تجدید نظر استفاده نمایند حتی در آئین نامه موافقت شده که بر طبق ماده ۴۸۸ اصول محاکمات جزائی زوجه یا بچه متهم که مستحق اعانه باشند وظیفه معاش آنان تأمین گردد.

همچنین بر طبق اصول محاکمات حقوقی اجازه دارند از طریق معاضدت قضائی مبادرت به تنظیم عرضحال حقوقی نموده و از مزایای قانون بهره مند شوند و در دادگاههای محل صورت وکلای دادگستری و میزان دقیق حق الزحمه هر نوع کاری موجود است و پس از انجام شدن حق الزحمه متعلقه از طرف محکمه تأدیه میشود و طبق آئین نامه مذکوره وکلاء مجاز بمطالبه دریافت حق الزحمه از شخص کمک شده نخواهند بود.

سازمان خیر خواهان « Bénévoles » - این تشکیلات در استانهای بمبئی و بنگال باختری تأسیس گردیده و جمعیت معاضدت قضائی بمبئی که در سال ۱۹۲۴ تأسیس گردیده لیاقت خود را برای تحقق بخشیدن بموضوع به ثبوت رسانیده و میتواند آنرا معاضدت قضائی نمونه نامید.

هدف جمعیت مشاوره و معاضدت قضائی بهمشهریهای بی بضاعت است و شرط استفاده از این مساعدت دو چیز است :

اولاً متشکی یا خواهان باید پابند شرافت و حسن نظر باشد.

ثانیاً متقاضی باید حقیقتاً فاقد استطاعت برای تأدیه حق الزحمه وکیل باشد و اگر عدم بضاعت او بدرجهای باشد که قادر بتأدیه هزینه دادگستری هم نباشد جمعیت او را کمک میکند تا محکمه دادخواستهای او را بدون خرج قبول نماید و این رویه در مورد متشکی و خواهان علی السواء انجام میشود.

این جمعیت تا سال ۱۹۵۶ بیش از دوهزار تقاضای کمک را پذیرفته و بطور مجانی کارهای مرجوعه را انجام داده است علاوه بر این تعداد زیادی مشاورات قضائی را در قسمتهای مختلفه استان انجام داده است و در موارد لزوم با جمعیت های دیگر برای انجام کارها تماس حاصل نموده است تعهدات مالی این جمعیت قسمتی از طرف دولت تأمین میشود و قسمتی هم از تحف و هدایا و جمع آوری اعانه تأمین میشود.

معاذت قضائی در کشور هند

جمعیت معاضدت و مشورت قضائی بنگال باختری در سال ۱۹۵۲ تأسیس شده این جمعیت معاضدت قضائی را بدون توجه بملیت متقاضی در مراحل مختلفه مجاناً انجام میدهد اگر احیاناً مراجعه کننده کمک مادی باین جمعیت بکند این کمک صرفاً بمصرف تأمین هزینه محاکم میرسد جمعیت موافقت کرده که معاضدت قضائی شامل تهیه و تنظیم دادخواست و تهیه لوائح و سایر نوشتجات مورد احتیاج وکیل هم باشد.

حتی باتأدیه هزینه کارشناس در امور پزشکی یافتی هم موافقت نموده است چنانچه هزینه و مخارج بوسیله طرف دعوی تأمین شود جمعیت ۲۵٪ این قبیل وجوه را ب سرمایه اضافه میکند و ۷۵٪ درصد آنرا بطور مسابقه بین وکلا بابت حق الوکاله تقسیم میکند یا بمصرف هزینه های دادگستری میرساند.

در بعضی موارد کلیه اعاناتی را که از طرف اشخاص بی بضاعت تأدیه شده بانان مسترد میدارد.

مقارن سال ۱۹۵۸ این جمعیت عهده دار شد که هفتاد دادخواست را در دادگستری بجریان بگذارد و بعلاوه صدها تقاضای مشاوره قضائی را انجام داده و نیز تعداد زیادی اختلافات زناشویی را که در اثر سوء تفاهم ممکن بود مآلاً منجر بگسیختگی رشته زناشویی خانواده ها شود از طریق حکمیت حل و عقد نموده است.

تمایلات حکومت های دیگر استانهای هند بمنظور تأسیس تشکیلات معاضدت قضائی بطور کامل قرین موفقیت نگردیده است.

مثلاً در استان اوتار پرادیش «Uttar Pradesh» در سال ۱۹۵۲ جمعیت معاضدت قضائی تشکیل شد ولی باعدم مساعدت دولت بامشکلات بزرگ مالی مواجه شد و در استان آندهر پرادش «Andhra Pradesh» که بکمک عده ای از وکلای دادگستری باشرکت جمعیت فرهنگی گانتور «Gantur» معروف به جیوتساناسامتی «Gyotshna Samiti» تشکیل جمعیت معاضدت قضائی برای مساعدت باشخاص بی بضاعت دادند و در استان سیسور «Mysore» جمعیت تعاونی قضائی بانگالور «Bangalore» تشکیل گردید تا اشخاص بی بضاعتی که از طرف دادگاه عالی یا جنائی احضار شوند از طرف جمعیت کمک شود همچنین جمعیت های معاضدت قضائی داهاروار «Dharwar» و بیجاپور «Bijapoure» کمک قضائی خود را مانند تشکیلات قضائی بمبئی و تاریک انجام میدهند در ایالت بهار جمعیت بها گالاپور «Bhagalapour» به متهمین جنائی کمک قضائی مجانی میدهد و در استان اریسا «Orissa» یک جمعیت قضائی بنام بالازور «Balasore» وجود دارد و در استان مدرس «Madras» در دنباله تصمیمی که در نهمین جلسه حقوقدانان مدرس در ۱۹۵۴ اتخاذ گردید از محل اعانه عده ای از اعضاء کانون وکلا یک کمیسیون معاضدت قضائی تشکیل شده و عده ای از وکلا داوطلب گردیدند با هزینه خود دفاع اشخاص بی بضاعت را در محاکم قبول نمایند ولی اداسه این تشکیلات با موانعی برخورد نمود و چنین بنظر میرسد اگر کمک مستمری از طرف اشخاص خیر بعمل نیاید این تشکیلات قادر بادامه کار منظم نخواهد بود.

توصیه کمیسیون دادگستری هند

کمیسیون دادگستری هند عضو وابسته بوزارت دادگستری هند در سال ۱۹۵۸ گزارش خود را در رفرم ادارات دادگستری اعلام داشته و بطور تفصیل در اطراف معاضدت قضائی قلمفرسائی کرده و کمیسیون خاطر نشان میسازد که معاضدت قضائی برای اشخاص بی بضاعت یا افرادی که سطح معیشت آنان پائین باشد خدمتی است بسیار شایسته مخصوصاً برای دولت فداکاری که دوام و قوام خود را مدیون همشهریهای خود بداند. در اینصورت دولت موظف و مکلف است که اعتبارات لازمه را برای استرفاه این دستجات در بودجه پیش بینی نماید تا اشخاص بتوانند از معاضدت قضائی استفاده نمایند بعقیده کمیسیون دادگستری قبول اشتغالات قضائی تعهد ضمنی انجام اصل مساعدت قضائی است.

وکلای دادگستری باید این مسئولیت را که عبارت از تأسیس و ایجاد این قبیل مؤسسات است در عهده بگیرند و اعضاء خود را برای دفاع از حق نیازمندان بمحاکم معرفی نمایند و حتی در مورد اشخاص کم بضاعت بعد از انجام وظیفه بحق الزحمه مختصری که طبق تعرفه مخصوص پرداخت میشود اکتفا شود.

کمیسیون دادگستری قابل تذکر میداند که مشتغلین امور قضائی در قبال اشخاص بی بضاعت جامعه خود تعهد اخلاقی و اجتماعی دارند و بایستی عملاً با شرکت کردن بمساعدت و معاضدت آنان خود را بری الذمه نمایند و بر کانون و کلا فرض است که برای ایجاد تشکیلات خیر خواهانه مساعی جمیله مبذول دارند.